לקמן י.] מנחות פא: קג.,נ) [ערכין ה. וש"ג], ג) [פסחים נג: וש"נ], ד) [לקמן יב: מנחות פא: קג.], ד) [נדרים עח. ב"ב קר:], ד) פסחים נג: מנחות קג. וערכין כ.ן, ו) ל"ל שאהא, ת) מכאן שייך לע"ב, ט) ל"ל ונדור, י) גירסת א"מ לטעמייהו, כ) גירסת א״מ וב"ש ס"ל,

נוסחת הריב"ן

אן בדבריו: בן (הריני כו׳ ליחה גן שאוסרן: דן וה: הן לוה: וז (דמי) ליתא בכ"י: זז ומיהו: הן (דמר) לענו כב ייון המיחין הן ובסוף: טן (מתניתין כו' לא הוי) ליתא בכ"י: ין שאוסרן עליו כחרבו הס"ד ואח"כ מה"ד מתניתין קתני לב״ה דאפי׳ נדור לא הוי ולישנא אחרינא אמרי לה ר' נתו אומר כו' והס"ד ואח"כ אמר הרי עלי והשאר ליתא:

הגהות הב״ח

(ל) גם' ולבית שמחי נמי: (3) רש"י ד"ה ח"ר יהודה וכו' שום נזירות כלל בזמן שאומר הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה אלא שאמרו שחוששין ארא שאמור לפי מה שאומר הרי הן עלי קרבן נ"ב פיי שאומר עתה בלבי היה או דבריו לבטלה דהאומר ערך זה עלי וכו' וחייב בכל דמיו אף ה"נ נ"ב ועי' ערכין דף ה ע"א מ"ר המעריך פחום מבן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכ"א לא אמר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוליא דבריו לבטלה ופליגי נמי התם בכלי וע"ש עוד דף כ ע"ה: (ד) ד"ה וב"ה דאמרי וכו׳ חליה שלמים התם אמריען וכו׳ דליכא למימר: (ד) ד"ה ולב"ש נמי וכו׳ עמו הוא אמאי: (1) ד"ה וב״ה סברי וכו׳ קתני לה . הם"ד ואח"כ מ"ה ב"ש סברי הם , ומנוים מיה ביש סברי נדור: (1) ד"ה לישנא אחרינא אמרי לה כו' ב"ש סברי לדור. מו ד"ה נישנט ממרינס אמרי לה כו' ב"ש סברי נדור ואינו מיר וכו' והיינו . לכ״ה אינו נזיר אבל נדור מיהא הוה ולישנא אחרינא אמרי לה ר' נתן אומר כו' דאפילו נדור לא הוי הס"ד ולח"כ מ"ה :אמר הרי עלי

הנהות התוספות

1. ל"ל ומימה למה. 2. ל"ל ז. לכל ומינוט במינו בקרי אינשי בירושלמי מפרש דקרי אינשי כו'. 3. ל"ל נדור. 4. ל"ל דאם אמר. 5. ל"ל הא דר' יוסי. המתר. הי יוסי דקאמר בגמר. 7. ל"ל דהני מילי, ותיבות להכי מפורש נמחה. 8. תיבת היכא נמחק. 9. ל"ל לנדור. 10. תיבות "ותירן דשניהם דס"ל דשני" נמחק, וצ"ל וו"ל דשאני הכא כו'. 11. צ"ל אי לא. 11. צ"ל דחזר.

מוסף רש"י

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה. גרוגרת ודבילה לא שייכא בהו נזירות בית שמאי אומרים נזיר.

מן היין דמפוס לשון ראשון (שם קג.) שע"פ שלמר ענין שאינו בנזירות, כיון דאמר הרי אני מיר מפוס לשון ראשון והוי מיר (שם פא:) וכיון דאמר הריני סמס, מירות מיין משמע (שם מבת"י). ובית הלל אומרים אינו גזיר. דגדר ופתחו עמו הוא (שם). בגבר רבריו אדם גתפס. אף בנמר דבריו אדם כדכק ונתפס, כלומר חופס הוא את גמר דבריו, דמנן הרי זו משורח שלה ממורח שלה ממורח שלה המורח שלה הואיל שלה ממורח שלהים, הרי זו משורח שלה, דברי ר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון, ר' יוסי אומר אם לכך נמכוין מחלה הואיל וא הוה אפשר ליה להוציא שני שמוח כאחד ועל כרחו הוציא זה אחר זה, דבריו קיימין וחרעה עד שחסחאב וחמכר ויביא בדמי חליה עולה ובדמי חציה שלמים (פסחים נגי). בדר ופתרון עמו הוא. עם הגדר פתח בסרכה (מנחות פא: מבת"י) עם הגדר

הריני נזיר מן הגרוגרות וכו' בש"א נזיר. דכיון דאמר הריני נזיר חל עליה נזירות וכי הדר ואמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לא אמר כלום: ובה"א אינו נזיר. דכיון דאמר מן הגרוגרות לא שייך שום נזירות בגרוגרות ודבילה: א"ר יהודה אף נ"ש לא אמרו. שיהיה

בו שום נזירות כלל (כ) אלא לפי מה שאמרו שחוששין שלדבריו בזמן שאומר פחריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה והרי הן עלי קרבן כלומר ששאסורין עליו כקרבן שיהיה נדור מלאכול מהן אבל משום מירות אין חוששין בו כל עיקר: בב" ולדברי ב"ש אמאי הוי נויר. בתמיה. מכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא דליהוי נזיר אבל מגרוגרות ודבילה דלאו מגפן היין הוא לא: ב"ש אים להו כר"מ דאמר אין אדם מוליא דבריו לבטלה. (ג) ערך דוכלי עלי אדם יודע שאין ערך הולכלי וחייב בכל חדמי ערכו אף ה"נ כי אמר הריני נזיר מן הגרוגרות יודע הוא שאין נוזרין מן הגרוגרות ואין מוליא דבריו לבטלה ומקבל עליו נזירות גמורה: וב"ה. דאמרי אינו נזיר סבירא להו כרבי יוסי דאמר במס' תמורה בפ' כילד מערימין ודף כה:) דבגמר דבריו אדם נתפס וכיוו דאמר בגמר דבריו מן הגרוגרות ומן פומר שלא התנדב כדרך המתנדבים

הדבילה תפוס לשון אחרון ולא חיילא עליה כלל. וא"ת הא אמר ר' יוסי דאף בגמר דבריו אדם נתפס ומדקאמר אף ליהוי נזיר משום דתפוס לשון ראשון הא ל"ק דהיכא א"ר יוסי אף בגמר דבריו אדם נתפס כגון שהיתה לו בהמת חולין ורולה להמיר אותה על שתי בהמות הדשים שלפניו אחת עולה ואחת שלמים ואמר זו תמורת עולה ותמורת שלמים דכיון דאפשר לקיים דבריו הראשונים והאחרונים תמכר ויביא בדמי חליה עולה ובדמי חליה שלמים (ד) אמרינן דאף בגמר דבריו אדם נחפס שכן היתה כוונתו מתחלה לכך לשם עולה ולשם שלמים אלא שלא היה יכול להוליא את שניהם מפיו בבת אחת ואמר בזו אחר זו אבל גבי נזירות ליכא למימר הכי הוה ליה האי נדר ופתחו עמו שלא הזיר אלא מן הגרוגרות והואיל דלא חייל עליה נזירות בגרוגרות אין בדבריו כלום ואינו נזיר כלל: ולב"ש נמי. כיון דהאי נדר פתחו עמו (כ) אמאי הוי מירות כלל הא פתחו עמו דאינו רוצה להיות מיר אלא מן הגרוגרות וכל היכא דפתחו עמו אפילו ר"מ מודה : אלא ב"ש סברי לה כר"מ. שומש"ה כיון דאמר הריני מיר הוה ליה נזיר ודאי והאי דלבתר הכי אמר מן הגרוגרות לאיתשולי הוא דקאתי דקאמר כשנזרתי לא נזרתי אלא מן הגרוגרות ומיהו ש אפ״ה מותר ביין דב״ש סברי אין שאלה בטעות להקדש ולא לטעות בנזירות דכהקדש דמי כדכתיב קדוש יהיה גדל פרע (במדבר ו): וב"ה סברי. כיון דלא הזיר כשאר הנוזרין שאין נוזרין אלא מן היין אין שום מירות חל עליו דאית להו כר"ש דתנן כו' שולבסוף קתני לה: (ו) עז מתני׳ דקתני לב"ה דאפי׳ נדור לא הוי: חֹ ב"ש. דסברי נדור מן הגרוגרות ונזיר מן היין סברי להו כר"מ דאמר אין אדם מוליא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר ה"ז נזיר והוי נמי נדור מן הגרוגרות דסברי לה כר׳ יהודה דאמר ישאוסרין עליו כקרבן ומתני׳ קתני דב״ש סברי נזיר ותו לא: ובה"א נדור. מן הגרוגרות ודבילה ואינו נזיר מן היין משום דנדר ופתחו עמו הוא ומתניתין קתני דבית הלל אומרים אינו נזיר דבין לרבי יהודה בין לתנא קמא דידיה אליבא דבית הלל אינו

נדור ואינו נזיר: לישנא אחרינא אמרי לה כו' (וו נדור ואינו נזיר.

ותנא קמא דר' יהודה אמר דנזיר אליבא דב"ש והיינו דלא כרבי נתן:

הריני שנזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א נזיר ובה"א אאינו נזיר אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן: גמ" הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ואמאי ימכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר יאין אדם מוציא דבריו לבטלה וב"ה סברי לה'כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס והאי ינדר ופתחו עמו הוא 🕫 ובית שמאי נמי נדר ופתחו עמו הוא אלא ב"ש סברי לה כרבי מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבמלה וכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאיתשולי הוא דקאתי וב"ש לטעמייהו דאמרי ∘אין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בגזירות ובית הלל סברי כר"ש דתגן יור"ש

אין אדם מוציא דבריו לבמלה. נחלקו . בערכין (דף כ. ע"ש) בהאומר ערך כלי עלי דאין ערכין לכלי רבנן פטרי ליה מכלום ור"מ פליג ואמר אדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים ונותן דמי הכלי להקדש לפי שאין אדם

כנויי מה שייך דבילה בנזירות וי״ל דבירוש׳º קרי לדבילה תירוש: אמר ר׳

יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו

אלא באומר הרי עלי קרבן. רצי יהודה

פליג אתנא דמתניתין אליבא דב"ש

וקאמר דלא הוי נזיר לדין נזירות כיון

דלא נדר מאשר יוצא מגפן היין אלא

נדור הוי מן הגרוגרות ומן הדבילה

כאילו אמר הרי הן עלי כקרבן וא"ת

והא איהו מיר קאמר ואיך יהיה מירצ

וי"ל דנזיר לשון הפרשה וכאילו אמר

הריני פרוש מן הגרוגרות וח"ת והא

בנדרים (דף יג.) מוכח לרבי [יהודה]

אמר א קרבן לא הוי נדר בקרבן עד

שיאמר כקרבן בכ״ף וי״ל דה״מ כשלא

אמר עלי אלא ככר זה קרבן אבל כי

אמר ככר זה עלי קרבן א"ל לומר כ"ף:

מוליא דבריו לבטלה וה"נ אדם יודע שאין נזירות בגרוגרות וגמר ואמר לשם נזירות יין וב"ה סברי לה כר' יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס והאי נדר ופתחו עמו הוא דר׳ זיוסי בהאומר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים תרעה עד שתסתאב ותמכר וחלי דמיה לעולה וחלי דמיה לשלמים וה"נ בגמר דבריו שאמר גרוגרות נתפס וכיון שאין נזירות בגרוגרות לא הוי נזיר ואע"ג דבתחלה אמר הריני נזיר חזר בתוך כדי דבור ואמר מגרוגרות ובגמר דבריו אדם נתפס כאילו נדר ובתוך כדי דבור מצא פתח לו וחרטה דכיון שנדרו ופתחו עמו לא חל כלל וא"ת והאמר ה' יוסי בגמר דבריו אדם נתפס הוי פי' אף בגמר דבריו אדם נתפם והוי תמורת עולה ותמורת שלמים וה"נ נתפום לשון ראשון נמי דקאמר טיר ויהיה טיר מיין שוטיר מן הגרוגרות וי"ל דהכי מפורשד בתמורה (דף כו.) היכח⁸ דדבריו סותרין זה את זה וליכא למימר דסיפא לפרושי תחלת דבריו קאתי הלכך חיילי ב' הלשונות לר' יוסי והוי תמורת עולה ותמורת שלמים אבל במתני׳ איכא למימר דסיפא לפרושי רישא כלומר (כיון) האי דקאמר נזיר לאו מיין קאמר אלא מגרוגרות והלכך גמר דבריו עיקר הן ליתפס בהן ולא בתחילת דבריו ובהכי מחיישב לי דלא תקשה מדר' יהודה אדר' יהודה דר' יהודה אית ליה במתני' דנויר[®] הוי מגרוגרות ולא נזיר מיין אפי׳ לב״ש ואמאי והא שמעינן ליה לרבי יהודה דפליג אדרבי יוסי בההיא דתמורה (זבחים ל:) וקאמר תפום לשון ראשון ה"נ נתפום לשון ראשון וליהוי נזיר מיין אלא ודאי דוקא בתמורה פליגי דהדברים סותרין זה את זה וליכא למימר דדיבור האחרון מפרש אבל הכא ודאי דאיכא למימר דלפרושי קאתי י"ל דודאי דלפרש בא ולומר לאו איין נדרתי וניחא נמי דלא קאמר דב"ש סברי כר' יהודה דאמר תפוס לשון ראשון עיקר להכי הוי מיר מיין אלא ודאי לא שייכא ההוא פלוגתא להכא וא"ת ואמאי קאמר ב"ה כר' יוסי לימא דסברי ב"ה כרבנן דר"מ בערכין (דף כ.) דאמרי אדם מוליא דבריו לבטלה וי"ל דלא ניחא ליה לאוקמי ההיא פלוגתא דר"מ ורבנן בפלוגתא דב"ש וב"ה דא"כ ר"מ כב"ש להכי קאמר ב"ה כר' יוסי ומעתה אפילו א] דערכין יכול לסבור דב"ה דמתני' מטעמא דקאמר דבגמר דבריו אדם נתפס וא"ת ולר"מ

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה בש"א נזיר. כל דין מירות

מפרש טעמא. בתוספתא (ריש פ"ב) כינויי כינויין בש"א נזיר ובה"א אינו נזיר איזה כינויי כינויין האומר הריני נזיר מן הדבילה ולמהי קרי ליה

עליו ונהי דנחית לפרושי ולא פירש מיולא מגפן היין ובגמ׳

חמר מ״ש דבערך כלי מתחייב דמים מטעם דאין אדם מוליא דבריו לבטלה לעולם וי״ל דלא דמי דהתם נהי דאין שייך ערך לכלי דמים מיהא שייכא ביה ואדם זה נתכוון ליתן להקדש מה שיוכל הלכך נותן דמיו וקרי להו ערך לדמי הכלי משום דערך האדם נמי הוי דמים להכי קרי דמי כלי ערך אבל גרוגרות לא שייך בהן לשון מזירות כלל וע"כ הוליא דבריו לבטלה וה"ק הריני מיר ולא מיין אלא מגרוגרות וסיפא לפרושי תחילת דבריו קאתי הלכך לאו כלום קאמר: לארתשורלי קאתי. לאו דוקא לאיתשולי דהא לא בא לשאלה אלא מתחרט וחוזר בו כאדם שבא לשאול לחכ׳ על נדרו מחמת חרטה שהחכם מולא לו פתח וחרטה והוי נדר טעות ובטל: אין שאדה דנזירות. דנזירות כהקדש דכתיב קדוש יהיה גדל פרע וא״ת תיפוק ליה לותם שהחנם נחומו כל פנח החלים להיים בל בשנים בל בשנים בל בידי בידי הוא ואין לריך חרטה וב"ש "ד הקדש טעות הוי הקדש ולהכי לב"ש לא מהני בהדאין בו חרטה וחייב לא מהני שאלה במיר דאקרי קדושה דכתיב קדוש יהיה וא"ת ומה לו להאריך כל כך ולחזור ולומר ב"ש כר"מ סבירא להו כי פריך ביה שאלה וה"ג לא מהני שאלה במיר דאקרי קדושה דכתיב קדוש יהיה וא"ע ומה לו להאריך כל כך ולחזור ולומר ב"ש כר"מ ס"ל וחזרבי בו ליה מעיקרא ולב"ש נדר ופתחו עמו הוא לישני ליה לאלתר ב"ש לטעמייהו דאין שאלה כו' וו"ל דסד"א דלאיי אמרינן ב"ש כר"מ ס"ל וחזרבי בו משום האי קושיא שהקשה הש"ס וא"כ שוב אין יכול לתרך ולומר דקסבר דאין שאלה דלא אמרינן אין שאלה אלא היכא דחל הקדש רגע אחד שוב אין מועיל בו שאלה אבל הכא נדרו ופתחו עמו הוא ולא חל עליה נזירות אפילו רגע אחד להכי חוזר ואומר בית שמאי כרבי מאיר דאמר אין אדם מוליא דבריו לבעלה והרי חל הנדר רגע אחד וכי אמר מגרוגרות הוה ליה כבא לאיתשולים (וכל שכן) דאין שאלה להקדש:

ובית הדל כרבי שמעון דפומר שלא התנדב כדרך הנודבים. לקמן מיימי פלוגתא הרי עלי מנחה מן השעורין יכיא מן החיטין ור״ש פוטר

לבטלה מתרצינז לדיבוריה שוען. דערך דקאמר היינו דמים אבל הכא מן הגרוגרות דקאמר דיינינן (דמאס) (דסתר) לי יומשני מתוך שאין אדם מוציא דבריו לבטלה מראשית דבריו דאמר הריני נזיר הוי נזיר ומה שאמר מן הגרוגרות דיינינן ליה בחזרה שרצה למצוא פתח שאלה לנדרו כאדם המתחרט על נדרו ובא לפני חכם ופותח בפתח של חרטה לשאל על נדרו גם זה נתחרט בתוד כדי דיבור ואמר דבר שיהא ניכר בזה שסותר מה שאמר הריני נזיר ולא אזלינן בתר סיפא דמילתי׳ דב״ש לטעמייהו דאמר לקמן [ברפ״ה] דהקדש בטעות הקדש דילפינן מתמורה הלכך לא שייך בה שאלה וה״ה חזרה וכן נמי בנזיר דכתיב ביה קדוש יהיה ואף בתוך כדי דיבור אין יכול לחזור בו הלכך הוי נזיר: וב״ה סברי כר״ש גבי הרי עלי מנחה מן השעורים דקאמר פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים הכא נמי

מהים שנה זכנת של שקב). אין שאלה בהקדש היה אחר עם החוא. עם החוד בדרך המתודבים הכא זכר אמר פסח שמתסחכע צו (שם קב). אין שאלה בהקדש ההקדש ההקדש בשוח אין שאלה בעוס השקדש בעולה, הלפינו כשימאל לו החכם פסח של חניטה אינו יכול להמיכו, דאשיה בעוקר את המדר מעיקרו ועושהו הדר של טעות, אפילו הכי גבי הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפינו כשעשה ההקדש בעשה היידוע למקדיש, חשבי ליה הקדש גמור, כ"ש הייכי דהוקדש הלא טעות שלא יועיל פתח החרטה שימאל לו החכם להחזירו (ב"ב קב). ור" שמעון פוטר. באומר הכי עלי מנחה מן השעורים, דמנן נמנחות מביא מן החטים, דכיון דאמר הרי עלי מנחה מום החרטה שימאל לו החכם להחזירו (ב"ב קב). ור" שמעון פוטר. באומר הכי עלי מנח שעורים, דמנן נמכוח שערין נמכוין וסבור שלה המרב ולהביא כן ולפיכך אין בדבריו כלום (פחחים גב).

א א מיי' פ"א מהלכות טירות הלכה י:

תורה אור השלם 1. כל יְמֵי נִזְרוֹ מִכּל אֲשֶׁר יַעְשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לא יאכֵל:

הנהות מהר"ב רנשבורג

א] תום' ד"ה אין אדם מוליא דבריו לבטלה וכו' וי"ל דלא ניחא ליה וכו׳ ומעתה אפילו יכול לסדור דמתני׳ לכ"ה לתמניי מטעמה לקחמר וכוי כל"ל: ב] ד"ה זקנונו וכו כל כ. בן י זה אין שאלה למירות וכו' וא"ת תיפוק ליה דאין בו חרטה ומירד דשניהם מ"ל נמחה ומידן דשניםם טיל נמחק מתיבת דחין עד תיבת ס"ל ונ"ב דחין פותחין בחרטה וי"ל דאיכא מ"ד דפוחחיו ותירן לשניהם ועוד י"ל דשאני הכא דתוך כדי דבור הוא ואין לריך רק חרטה כל"ל ועי" א"מ שהגיה כך על פי התוס' דמנחות דף קג ע"ח ועוד הגיה שם בדרך אחר אבל זה

פי' הרא"ש הריני נזיר מן הגרוגרות

בש״א ה״ז נזיר בגמ׳ מפרש טעמא אמר ר״י אף כשאמרו ב״ש לא אמרו אלא באומר (הריני לי) [הרי הן עלי] קרבן רלא נחלקו ב״ש וב״ה לענין נזיר דמודה ב״ש דלא הוי נזיר ולא נחלקו אלא באומר בלבי היה שיהיו הגרוגרות עלי קרבן ב"ש סברי דהוי דלא הוי נדור ות״ק סברי אפילו אם אמר בלבו היה דאמר דלהא איכויז דדברים שבלב אינם דברים הואיל והוא משנה מה שהוציא מפיו ולב״ה לא הוי לא נזיר ולא נדור. ואמאי בני הישיבה היו תמיהים היאך הוי נזיר לב״ש הא כתי׳ מכל אשר יעשה אדם מוציא דבריו לבטלה בערכיז פ׳ האומר משקלי עלי קא׳ ר״מ האומר ערך כלי זה עלי או ערך פחות מבן חדש נותז דמים ומפרש טעמיה משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יש לנו לומר שטעה וכסבור היה שיש נזיר בכה"ג: כר' יוסי דאמר אף י בגמר דבריו אדם נתפס גבי ה"ז תמורת עולה תמורת . עד שתסתאב ויביא בדמיה חציה עולה וחציה שלמים דכיון דמתחלה היה בדעתו לומר שתיהן חייל שתיהן הכא גמי מתחלה היה דעתו לומר הריני נזיר מן הגרוגרות והוי נדר ופתחו עמו עם הנדו אמר פתח של היתר וגלה אמו פוחו של היות הגדה לנו שאין בדעתו לידור כלל כי אמר דברי׳ שאינן כי אין נזיר מז הגרוגרות: ולב"ש להו דאין אדם מוציא דבריו לבטלה מ"מ מה שהוציא מפיו מן הגרוגרות מאי קא עבדת ובמאי דיינת ליה דלא דמי לאומר ערך כלי ופחות מבן חדש עלי דהתם מתוך

שאין אדם מוציא